

Ένας χρόνος κολεκτίβα εργασίας «Το παγκάκι»

Πέρασε ένας χρόνος και κάτι μήνες από τη στιγμή που ξεκίνησε να λειτουργεί η κολεκτίβα εργασίας «Το παγκάκι». Μέσα από αυτήν την εμπειρία βγαίνουμε φορτωμένοι με επιτυχίες, λάθη, καταρχήν συμπεράσματα, αναθεωρήσεις, αλλά πάνω απ' όλα με τη βεβαιότητα ότι υπάρχουν δρόμοι συλλογικών απαντήσεων σε ένα κομβικό για την ατομική και κοινωνική ζωή ζήτημα: την εργασία.

Στη διάρκεια αυτού του χρόνου, με επίγνωση των ορίων και των συμβάσεων ενός τέτοιου εγχειρήματος στη σημερινή συνθήκη, προσπαθήσαμε να γεφυρώσουμε το όραμά μας για μια δίκαιη κοινωνία με τη συλλογική μας πράξη, τον αγώνα για τον βιοπορισμό με τον αγώνα για την κοινωνική απελευθέρωση.

Δημιουργήσαμε λοιπόν μια ομάδα και έναν χώρο που, αν και δεν φαντασιώνουν καμία καθαρότητα, εμπεριέχουν τις σχέσεις που επιθυμούμε για μια άλλη κοινωνία, που δεν θέλουμε να μείνει ουτοπική: μια αυτόνομη κοινωνία αλληλεγγύης και συντροφικότητας, χωρίς αυθεντίες, αφεντικά, μισθωτούς σκλάβους, χωρίς κέρδη για λίγους από την εκμετάλλευση των πολλών. Μεγάλα ζητήματα, που έχουν να κάνουν με την ανθρώπινη χειραφέτηση και την κοινωνική δικαιοσύνη, στα οποία προσπαθούμε να δώσουμε τις μικρές μας απαντήσεις.

Ο δρόμος που διανύσαμε αυτόν τον χρόνο δεν ήταν εύκολος. Η επιλογή της συλλογικής εργασίας δεν είναι απλή υπόθεση. Η επιθυμία να εργάζεσαι χωρίς αφεντικό από μόνη της δεν είναι αρκετή. Η λειτουργία μιας κολεκτίβας εργασίας δεν είναι απλώς μια εναλλακτική λύση βιοπορισμού αλλά, αντίθετα, ένας τρόπος αγώνα με υψηλές απαιτήσεις πολιτικής δέσμευσης και συλλογικής υπευθυνότητας που αναζητά να δημιουργήσει, εδώ και τώρα, τους όρους μιας άλλης οργάνωσης της παραγωγής.

Στη δική μας εμπειρία, οι σχέσεις συντροφικότητας, αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης τις δύσκολες στιγμές που ζήσαμε στη διάρκεια όλου αυτού του χρόνου, αποτελούν μία από τις πολυτιμότερες παρακαταθήκες. Χωρίς να λείπουν οι εντάσεις, οι διαφωνίες και τα λάθη λόγω των έντονων απαιτήσεων, των διαφορετικών ιδιοσυγκρασιών και της απειρίας μας, το αποτέλεσμα από αυτή την προσπάθεια αναζήτησης ενός κοινού βηματισμού είναι ένα αίσθημα συλλογικής δύναμης που δύσκολα βιώνουμε στις σημερινές κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν.

Καταλυτικός παράγοντας για την επίτευξη αυτών των σχέσεων ήταν η απόφασή μας να είμαστε μια σχετικά κλειστή ομάδα, με διαδικασίες εισόδου και εξόδου μελών από την κολεκτίβα. Η εργασία στο Παγκάκι δεν είναι ευκαιριακή, δεν προσλαμβάνονται δηλαδή άτομα για την κάλυψη έκτακτων αναγκών. Αντίθετα, οι εργαζόμενες είναι ισότιμα μέλη της κολεκτίβας, ασχέτως αν συμμετείχαν στο αρχικό κεφάλαιο για τη δημιουργία του καφενείου. Το καφενείο άλλωστε ανήκει στην κολεκτίβα και όχι στα εκάστοτε πρόσωπα-μέλη, έχοντας κατοχυρώσει και τυπικά αυτή τη συνθήκη στο καταστατικό μας.

Η επιλογή των ατόμων για τη διεύθυνση της συλλογικότητας αποτέλεσε για μας μία από τις δυσκολότερες αποφάσεις, καθώς ζητούμενο δεν ήταν απλά να βρούμε κάποιον κατάλληλο για τη δουλειά, αλλά έναν σύντροφο για την κοινή μας πορεία. Σήμερα, η κολεκτίβα αποτελείται από έντεκα μέλη, καθώς έχει αποχωρήσει ένα αρχικό μέλος και έχουν εισέλθει τέσσερα νέα.

Όλες οι αποφάσεις που αφορούν το Παγκάκι, είτε πρόκειται για πρακτικά είτε για πολιτικά ζητήματα, παίρνονται από όλους στις ανά δεκαπενθήμερο συνελεύσεις, με τη μέγιστη δυνατή συναίνεση, έπειτα από πολύωρη ζύμωση και σκέψη.

Όλες οι εργασίες αμείβονται με βάση προκαθορισμένο ωρομίσθιο, ανάλογα με τις ώρες που εργάζεται η καθεμία, και όχι καταμερίζοντας τα κέρδη στο τέλος του μήνα. Άλλωστε, βασική καταστατική και πολιτική αρχή της ομάδας είναι το πλεόνασμα, όταν υπάρξει, να

στηρίζει συλλογικά εγχειρήματα ανάλογης λογικής.

Σε ό,τι αφορά την εργασία καθεαυτή, δεν έχουμε ψευδαισθήσεις μετατροπής της σε μια παιγνιώδη διαδικασία, ειδικά σε έναν δύσκολο κλάδο όπως αυτόν του επισιτισμού. Ωστόσο, είναι μόνιμος στόχος της ομάδας να δημιουργεί συνεχώς τις συνθήκες και να παίρνει τις αποφάσεις εκείνες που θα κάνουν την εργασία στο Παγκάκι όσο το δυνατόν πιο φιλική για όλους και για όλες μας.

Η εργασία μας στο καφενείο, όπως και σε κάθε άλλο εργασιακό χώρο, έχει και την διεκπεραιωτική της πλευρά. Πέρα όμως απ' αυτήν μας ενδιαφέρει η κοινωνική της διάσταση, η δημιουργία δηλαδή ενός ιδιαίτερα προσιτού χώρου συνεύρεσης και ψυχαγωγίας. Επιπλέον, επιδιώκουμε μια ισορροπία που θα εγγυάται, από τη μία, τη χαμηλότερη δυνατή τιμολόγηση των προϊόντων –όχι όμως σε βάρος της ποιότητας των πρώτων υλών και της διαδικασίας παραγωγής τους– και θα εξασφαλίζει, από την άλλη, αξιοπρεπείς απολαβές και εργασιακές συνθήκες.

Ο οικονομικός απολογισμός του πρώτου χρόνου λειτουργίας είναι καταρχήν ενθαρρυντικός. Ήδη από τους πρώτους μήνες αρχίσαμε να λαμβάνουμε το ωρομίσθιό μας, να καλύπτονται τόσο τα πάγια όσο και τα λειτουργικά έξοδα και, ταυτόχρονα, καταφέραμε να αποπληρώσουμε ένα μέρος του αρχικού κεφαλαίου που είχαμε διαθέσει για τη δημιουργία του καφενείου. Επιπλέον, αυξήθηκαν οι βάρδιες από τρεις που ήταν τους πρώτους μήνες σε πέντε βάρδιες την ημέρα σήμερα.

Το Παγκάκι προφανώς και δεν αποτελεί τη μοναδική λύση στο ζήτημα της εργασίας. Είναι όμως ένα λειτουργικό και, όπως έχει δείξει ο πρώτος χρόνος ζωής του, βιώσιμο μοντέλο, το οποίο και θέλουμε να προτάξουμε. Επιθυμία μας είναι να αποτελέσει χρήσιμο προηγούμενο και μέρος ενός δικτύου αλληλοϋποστηριζόμενων εγχειρημάτων.

Δεν πιστεύουμε πως είμαστε, ούτε επιδιώκουμε να αποτελέσουμε, μια νησίδα ελευθερίας μέσα στη γενικευμένη βαρβαρότητα. Σε αυτή τη βαρβαρότητα θέλουμε να αντισταθούμε με την πολιτική επιλογή της κολεκτίβας εργασίας, και ξέρουμε ότι η αντίστασή μας έχει νόημα εάν –και επειδή– αναπτύσσονται στην κοινωνία δίκτυα αντίστασης και πολύμορφης δημιουργίας που επιχειρούν να ανατρέψουν τις συνθήκες παράλυσης, υποταγής και εκμετάλλευσης που επιβάλλει το κυρίαρχο σύστημα σε όλες τις πλευρές της καθημερινότητάς μας.

Σημαντικό κομμάτι αυτών των πολύμορφων κινημάτων θεωρούμε και τον συνδικαλισμό βάσης που οργανώνει από τα κάτω με οριζόντιες και αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες διεκδικητικούς αγώνες ενάντια στην εκμετάλλευση. Σε αυτό το πλαίσιο –παρόλο που η δική μας εργασιακή συνθήκη διαφέρει–, στηρίζουμε τη δράση του πρωτοβάθμιου σωματείου του κλάδου μας και συμμετέχουμε στις γενικές απεργίες.

Ένας χρόνος είναι μικρό διάστημα, αλλά βασισμένες στην κατακτημένη εμπειρία μας μέσα από αυτήν εδώ την κολεκτίβα, θέλουμε να μοιραστούμε την πεποίθηση ότι τέτοιου είδους εγχειρήματα όχι μόνο είναι δυνατά, αλλά ότι έχουμε την ικανότητα –αν έχουμε την υπομονή και την επιμονή και δεν εξαντλούμαστε στην καταγγελία– να δημιουργήσουμε τις δικές μας συλλογικές απαντήσεις. Κι ότι η συλλογική δράση και δημιουργία είναι ικανές να μας φέρουν πίσω την αυτοπεποίθηση και τη χαρά που τόσο έχουμε ανάγκη. Το μόνο που χρειάζεται είναι να τολμήσουμε να πειραματιστούμε συλλογικά, μαθαίνοντας από την ιστορική εμπειρία ανάλογων εγχειρημάτων.

Ένα χρόνο μετά θέλουμε ακόμα πιο πολύ, με τρυφερότητα και αγωνία, να μοιραστούμε μαζί σας το Παγκάκι.

Οκτώβρης 2011

Κολεκτίβα εργασίας «Το παγκάκι»